

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش
سازمان نهضت سوادآموزی

تجارب و برنامه‌های آموزش غیررسمی در بنگلادش

این کتاب با مجوز مؤلف محترم و با حمایت‌های ستاد سوادآموزی و پس از سواد قرآن محور خراسان رضوی به سفارش و با نظارت مدیریت نهضت سوادآموزی و همکاری برخی اعضای شبکه‌ی تکریم و تحکیم سواد و مهارت (اداره‌ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و اداره‌ی کل کتاب‌خانه‌های عمومی) توسط مؤسسه‌ی فرهنگی، انتشاراتی خاتم به چاپ رسیده است.

نویسنده: علی ابراهیمیان هادی کیشری

سرشناسه: ابراهیمیان هادی گیاشری، علی
 عنوان و پندآوران: تجارب و برنامه‌های آموزش غیررسمی در کشور بنگلادش؛
 نویسنده علی ابراهیمیان هادی گیاشری
 مشخصات نشر: مشهد: مؤسسه‌ی فرهنگی انتشاراتی خاتم، ۱۳۸۸
 مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص: مصور
 شابک: ۵-۹۸-۶۸۴۵-۹۶۴-۹۷۸
 بها: ۳۰۰۰۰ ریال
 یادداشت: فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا
 موضوع: بی‌سوادى - بنگلادش
 موضوع: آموزش مداوم - بنگلادش
 موضوع: بنگلادش - اوضاع روستایی
 موضوع: جوامع روستایی - بنگلادش
 رده‌بندی کنگره: ۶: ۶۹۰ HN
 نشانه اثر: ۳ ت ۲ الف
 رده‌دیوئی: ۷۲/ ۳۰۷

شناسنامه‌ی کتاب:

عنوان: تجارب و برنامه‌های آموزش غیررسمی در بنگلادش
 نویسنده: علی ابراهیمیان هادی گیاشری
 مدیریت تولید استانی: امرا... سبحانی نیا، ارسلان مقدسی
 ویراستار: ارسلان مقدسی
 طراح جلد، صفحه‌آرا و تایپ: اکرم رضایی، مصطفی عابدی
 نوبت چاپ: اوّل - ۱۳۸۹
 شمارگان: ۶۰۰۰ جلد
 قطع: رقعی
 قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال
 ناشر: مؤسسه‌ی علمی، فرهنگی خاتم
 شابک: ۵-۹۸-۶۸۴۵-۹۶۴-۹۷۸

کلیه‌ی حقوق، محفوظ است.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار

مقدمه

- آشنایی با بنگلادش ۱۳
- بخش اول: آموزش غیررسمی ۱۷
- طرح شماره‌ی یک آموزش غیررسمی ۲۰
- طرح شماره‌ی دو آموزش غیررسمی ۲۲
- طرح شماره‌ی سه آموزش غیررسمی ۲۳
- طرح شماره‌ی چهار آموزش غیررسمی ۲۴
- طرح‌های کمک فنی اداره‌ی کل آموزش غیررسمی ۲۵
- مراکز آموزش مداوم و کتابخانه‌های روستایی ۲۶
- آموزش زندگی خانوادگی برای نوجوانان و بزرگسالان ۲۷
- رویکردهای ارائه‌ی برنامه‌ی آموزش غیررسمی ۲۸
- رویکرد مرکز محور ۲۸
- سوادآموزی برای تمام افراد جامعه (رویکرد عملیات محور) ۳۰
- رویکرد توزیع کتاب‌های درسی مقدماتی ۳۲
- دستاوردهای خاص برنامه‌ی آموزش غیررسمی ۳۳
- بخش دوم: بانک روستا (بانکداری برای فقرا) ۳۵
- مؤسس بانک ۳۶
- دیدگاه‌های مؤسس بانک روستا ۳۶
- چگونگی تأسیس بانک روستا توسط مؤسس آن ۴۰
- نسل اول بانک روستا ۴۵

۴۵.....	هدف
۴۵.....	ساختار تشکیلاتی
۵۰.....	فعالیت‌های اجتماعی
۵۳.....	بعضی از علل موفقیت بانک گرامین
۵۸.....	نسل دوم بانک روستا
۶۰.....	سیستم عمومی بانک
۶۲.....	خدمات اعتباری - سفارشی
۶۳.....	تغییر وام گروهی
۶۴.....	صندوق مستمری بازنشستگی
۶۵.....	انواع پس اندازها
۶۶.....	شرایط مربوط به بخشیدن وام
۶۶.....	بیمه‌ی وام
۶۸.....	میزان وام بر اساس سطح کارکرد
۶۹.....	عضو طلایی
۶۹.....	اعضای فقیر و تهی دست
۷۰.....	ظرفیت سازی برای دور ماندن از فقر
۷۲.....	کامپیوتری شدن سیستم حسابداری و نظارتی بانک
۷۳.....	شعب پنج ستاره
۷۵.....	بخش سوم: هیئت داکا آساینا (احسانیه داکا)
۷۶.....	اهداف
۷۷.....	زمینه‌های اصلی فعالیت
۷۷.....	مؤسسات تحت پوشش
۷۸.....	برنامه‌ی آموزش غیررسمی هیئت

مرکز آموزش مداوم	۷۹
توانمندسازی زنان	۷۹
برنامه‌ی درآمذزایی و ایجاد تشکلهای گروهی	۷۹
برنامه‌های زیست محیطی	۸۰
کنترل و پیش‌گیری استفاده از مواد مخدر	۸۰
برنامه‌ی پیش‌گیری از قاچاق زنان و کودکان	۸۱
برنامه‌ی بازسازی و کمک‌رسانی، تهیه و تولید مطالب و غیره	۸۱
مرکز منابع سوادآموزی و منابع کودکان	۸۴
گزارش مطالعه‌ی میدانی از مراکز مردمی آموزش مداوم	۸۵
اهداف	۸۶
ویژگی‌ها	۸۷
راهنماها و کارکردها	۸۸
نمونه‌های تغییر در نگرش مخاطبان	۹۶
بخش چهارم: کمیته‌ی توسعه‌ی روستایی	۱۰۰
کمیته‌ی توسعه‌ی مناطق روستایی	۱۰۱
برنامه‌ی توسعه‌ی روستایی (ساختار، وام دهی و ...)	۱۰۲
برنامه‌ی بهداشت و جمعیت و	۱۰۸
برنامه‌ی آموزش غیررسمی در مقطع ابتدایی	۱۱۱
خدمات حمایتی و	۱۱۳
طرح اشتغال مولدکمیته	۱۱۶
نمونه‌های بهبود زندگی مخاطبان	۱۲۰
بخش پنجم: تصاویر و ضمائم	۱۲۹
منابع کمکی	۱۳۶

پیش گفتار

... و به شکرانه‌ی موفقیت‌های به یادماندنی تمامی هم وطنان عزیزی که با گذشتن از مرحله‌ی بی سوادی به نوسواد و سپس تحکیم آن، اکنون با سربلندی در جمعِ باسوادان قرار گرفته‌اند تا به وسیله‌ی این مهارتِ اساسی پیوسته و مداوم در مسیر به روزآوریِ سواد و مهارت‌های زندگی خود، از طریق شرکت در گروه‌های مردمی و محلی پس از سوادِ قرآن محور و در نهادِ خانواده هر روز بهتر از دیروز و مؤثرتر از گذشته عمل نمایند؛ با حمایت‌های بی دریغ استانداریِ محترم خراسان رضوی، به سفارشِ نهضتِ سوادآموزی و با همکاریِ فرهنگ و ارشادِ اسلامی و نهادِ کتابخانه‌های عمومی؛ هم چنین تلاش‌های نویسندگان، ناشران، متخصصان و خیرین استان متعلق به حضرتِ رضا (علیه السلام) مجموعه کتاب‌های شهروندِ مقتدرِ تهیه، چاپ و در اختیار قرار می‌گیرد.

در پایان، ذکرِ چند نکته را ضروری می‌دانیم:

۱- باسوادی کاربردی و ارزشی، نیازمند توجه، تکریم و گرامی داشت و برنامه ریزی برای تحکیم و به روزآوری آن است و این مسئولیت، وظیفه‌ای برای شخص، خانواده، جامعه، مسؤولان، ناشران، نویسندگان، متخصصان خیرین و همه می‌باشد.

۲- تحلیل رفتنِ باسوادی و عقب ماندن از قافله‌ی پیشرفت و توسعه برای همه اتفاق می‌افتد (متخصص و نوسواد نمی‌شناسد)؛ یعنی، در هر سطح از سواد دچار آن می‌گردیم.

۳ - رسول گرامی اسلام فرموده اند : « أَطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ » یعنی : ز گهواره تا گور دانش بجوییم که هر روزمان بهتر از دیروز شود .

۴ - مجموعه کتاب‌های شهروندِ مُقْتَدِر ، با دو سطح آسان و میان گذر تهیه و تدوین می شوند که از نظر محتوا ، هر دو سطح دارای ارزش کافی هستند . به سخنی دیگر برای تمامی باسوادان (نوسواد تا دانشگاهی) کاملاً قابل استفاده می باشند ، اما کتاب های سطح میان گذر ، به صورت عمدی و با درجه‌ای سختی بیش‌تر در کاربرد کلمه‌ها و جمله‌ها برای افزایش گنجینه‌ی لغت و ... تدوین می‌شوند که این کتاب یکی از آن مجموعه می‌باشد .

۵ - به عنوان وظیفه‌ای ملی ، تمام نویسندگان و ناشران باید نوشته‌های غیر تخصصی اما کاربردی خود را به گونه‌ای تدوین و چاپ نمایند که آحاد و اکثریت جامعه با هر سطحی از سواد ، در استفاده‌ی راحت از آن ، موفق شوند و این رسالت و وظیفه‌ای برای همه می‌باشد .

۶ - نام کوچک شده‌ی شبکه‌ی تکریم و تحکیم سواد و مهارت خراسان رضوی « شمس » می‌باشد که از حروفِ اوّل کلمه های « شبکه ، مهارت و سواد » تشکیل شده است .

« موفق باشید »

مقدمه :

سازمان نهضت سوادآموزی در چارچوب همکاری‌های مشترک با نمایندگی‌های ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران ، تجارب مختلف و متنوعی را برای ارائه‌ی خدمات آموزشی و برنامه‌های توانمندسازی ویژه‌ی دختران و زنان سرپرست خانواده طراحی و به اجرا گذاشته است.

تجربه‌ی توانمندسازی دختران و زنان سرپرست خانواده در روستاها و شهر مریوان استان کردستان و تجربه‌ی ایجاد مراکز آموزش ترکیبی سواد و مهارت‌های اساسی زندگی دختران و زنان حاشیه‌نشین شهرستان اهواز از جمله‌ی این پروژه‌های آزمایشی محسوب می‌گردد .

در اجرای این پروژه‌ها طرف‌های مشارکت به جهت تکامل بخشیدن به برنامه‌های متنوع اجرایی از قبیل آموزش سواد پایه ، آموزش مهارت‌های اساسی زندگی ، آموزش حرفه‌های درآمدزا و تشکیل صندوق وام و ... تصمیم گرفتند که طراحان و مجریان این تجارب را به بازدید مطالعاتی دو هفته‌ای از کشور بنگلادش اعزام نمایند .

علت انتخاب کشور بنگلادش نیز به این خاطر بوده است که این کشور تجارب مفیدی در موضوعات کاری پروژه‌ها داشت ، به علاوه در تفویض مسؤولیت‌های سوادآموزی دولتی به سازمان‌های غیردولتی نیز برنامه‌های بی‌نظیر و موفقی را پشت سر گذاشته است . شما در طول گزارش خواهید دید که سازمان‌های

غیردولتی در این کشور سهم بسزایی در ارائه‌ی فرصت‌های آموزشی و شغلی و فقرزدایی دارند و به حق می‌توان این کشور را، کشور سازمان‌های غیردولتی نامید. بالاخره این تصمیم در تیر ماه سال (۱۳۸۱) به اجرا گذاشته شد و یک هیئت ۹ نفره از سوی سازمان نهضت سوادآموزی، وزارت امور خارجه و نمایندگی صندوق جمعیت ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران به مدت دو هفته عازم کشور بنگلادش شدند.

کشور میزبان با محوریت مرکز جنوب - جنوب* برنامه‌های متنوع اما فشرده‌ای را برای هیئت تدارک دیده بودند، از جمله مطالعه بر تجربه‌ی آموزش غیررسمی، بانک روستا، هیئت داکا آسانیا (احسانیه داکا) و کمیته‌ی توسعه‌ی روستایی که بیش‌ترین اشتراک‌های مربوط به پروژه‌های ذکر شده را داشتند. البته برنامه‌های دیگری منظور شده بود که به نظر نگارنده چندان قابل ذکر و بهره‌برداری نبود.

این کتاب ترکیبی از یادداشت‌های جلسات و مطالعات میدانی و منابع کمکی است که به دلیل محدودیت‌های سفراز جمله کم بودن مدت سفر برای بررسی عمیق‌تر و موشکافانه‌تر برنامه‌ها، تعداد زیاد اعضای هیئت که معمولاً فرصت پرسش‌های فنی و تخصصی را از افراد سلب می‌کند، دستخوش کاستی‌هایی در

* مرکز جنوب - جنوب با گروه همکاران، یک ائتلاف یا اتحاد بین دولتی است که با مشارکت دولت‌های مختلف منطقه تشکیل شده است که هدف آن تسریع انتقال تجربیات و اطلاعات تخصصی در زمینه‌ی بهداشت باروری و تنظیم خانواده از طریق همکاری‌های جنوب - جنوب است. دبیرخانه‌ی این مرکز در شهر داکا پایتخت کشور بنگلادش مستقر شده است.

تبیین ابعاد مختلف مطالعه می‌باشد که انتظار می‌رود خوانندگان گرامی ، نگارنده را مورد عفو قرار دهند .

لازم می‌دانم :

✓ از زحمات جناب آقای رمضان رنجبری عضو محترم هیئت که اینجانب را در یادداشت برداری مباحث (در جلسات و مطالعه‌ی میدانی) یاری داده‌اند قدردانی نمایم ؛ هم چنین از جناب آقای محمد مهدیزاده ، جناب آقای محمدی جناب آقای دکترعلی شیرازی ، جناب آقای محمدمهدی مقیمی ، جناب آقای طاهر کهنه پوشی ، جناب آقای سید جواد موسوی و جناب آقای اکبر مرادمند اعضای هیئت اعزامی که هر کدام به نحوی در این سفر ما را مورد عنایت قرار داده‌اند تشکر نمایم .

✓ یاد و خاطره‌ی معاون فقید آموزش و نیروی انسانی سازمان نهضت سوادآموزی حاج بهادر کریمی که در مسیر مأموریت دچار سانحه شدند را نیز گرامی می‌داریم و این گزارش ناقابل را هدیه به روح بزرگ ایشان می‌نمایم. از قائم مقام محترم سازمان جناب آقای محسن میرزایی و از نماینده‌ی محترم صندوق جمعیت ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران جناب آقای دکتر مصلح الدین که مقدمات این سفر را فراهم نموده‌اند سپاسگزاری می‌شود .

✓ از مسؤولین محترم مرکز جنوب - جنوب ، آقایان محیط الاسلام و عبیدالرحمان که در طول مدت بازدید مطالعاتی ما را همراهی کرده و مورد محبت

قرار دادند تشکر می شود . همچنین از کلیه ی مجریان سازمان های میزبان و دست
اندرکاران چاپ این اثر در خراسان رضوی نیز سپاسگزاری به عمل می آید .

علی ابراهیمیان هادی کیاشری

تابستان ۱۳۸۱

تهران